

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет педагогічної освіти
Кафедра дошкільної і спеціальної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.

«__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 20__ р.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ТВОРЧОСТІ
ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.
УКЛАДАННЯ КАТАЛОГУ ІГОР

Кваліфікаційна робота студентки
групи ДВПм-23
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Пашковець Оксани Сергіївни

Керівник кандидат філологічних наук,
доцент Іншаков А.Є.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЕВОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	4
1.1. Вивчення поняття «мовленнєва творчість» в дослідженнях сучасних науковців	6
1.2. Характеристика мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку.....	14
1.3. Педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності.....	21
Висновки до розділу	1
.....	26
РОЗДІЛ 2.МЕТОДИЧНА РОБОТА ЩОДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЕВОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	28
2.1. Вивчення та аналіз педагогічного досвіду з проблеми дослідження	28
2.2. Аналіз чинних програм і БКДО з проблеми розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності	37
2.3. Презентація каталогу ігор для розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності	41
Висновки до розділу	2
.....	52
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Актуальність дослідження. Значущість досліджуваної теми полягає в тому, що мовленнєва творчість є важливим компонентом становлення дитини на етапі дошкільного дитинства. Гра є провідною діяльністю у даному віці, адже вона відіграє вирішальну роль у формуванні мовленнєвих навичок, тому вивчення педагогічних факторів, що сприяють розвитку цієї творчості, набуває значної актуальності в сучасній педагогічній науці.

Дошкільний період характеризується активним становленням мовлення, під час якого закладаються основи комунікативної діяльності. Зокрема, у цей час гра виконує важливу функцію, адже через неї діти вчаться взаємодіяти з оточенням, передавати свої думки й емоції, розвивати уяву та креативність. Саме тому варто досліджувати, які ігрові умови найкраще сприяють мовленнєвому розвитку та які типи ігор є найбільш дієвими для дітей дошкільного віку.

Додамо, що, в сучасному світі дитина стикається зі значними викликами у сфері розвитку мовлення, такими як використання сучасних технологій, зміни у способах спілкування тощо. Тому актуальною є розробка педагогічних умов, які дозволять дитині ефективно розвивати своє мовлення у грі, а також створення каталогу ігор, який би допоміг педагогам та батькам обирати найбільш корисні ігри для мовленнєвого розвитку дошкільнят.

Питання розвитку творчого мовлення у дітей дошкільного віку висвітлюються в працях таких науковців як-от: І. Біла, А. Богущ, Н. Боклащук, О. Брежнева, А. Гончаренко, Л. Іщенко, Л. Калмикова, С. Логвинчук, Н. Луцан, Т. Піроженко, Р. Павелків, І. Паласевич, О. Савчин, та інші.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасну науково-педагогічну літературу з теми дослідження та охарактеризувати особливості мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку.
2. З'ясувати педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності.
3. Здійснити аналіз чинних програм, БКДО з проблеми розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності.
4. Презентувати каталог ігор для розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності.

Об'єкт дослідження: мовленнєва творчість дітей передшкільного віку.

Предмет дослідження: педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності.

Методи дослідження. Для досягнення мети та завдань застосовано комплекс педагогічних методів дослідження: *теоретичні* (вивчення нормативних документів, аналіз наукових джерел, узагальнення психологопедагогічної та методичної літератури, порівняння, моделювання, систематизація теоретичного й практичного матеріалу); *емпіричні* (анкетування, бесіди, спостереження), *метод математичної обробки даних*.

Апробація результатів дослідження здійснювалася у формі публікації:

1. Олешкевич О. Педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності. Наукові здобутки студентів з дошкільної та спеціальної освіти : збірник наукових і науково-методичних праць студентів / упорядн. О. В. Ковшар, І. Є. Іншакова. Вип. 15. Кривий Ріг : КДПУ, 2024. 126 с.

Практичне значення дослідження. Основні висновки кваліфікаційної роботи можуть бути застосовані вихователями дошкільних навчальних закладів для стимулювання розвитку мовленнєвої творчості у дітей передшкільного віку через ігрову діяльність.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, що нараховує 40 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 61 сторінка, обсяг основного тексту – 57 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Вивчення поняття мовленнєвої творчості в дослідженнях сучасних науковців

Вивчення поняття мовленнєвої творчості в дослідженнях сучасних науковців є важливим напрямком у сучасній науці, оскільки дозволяє краще зрозуміти природу та особливості цього явища в контексті розвитку дитячого мовлення. Сучасні науковці розглядають мовленнєву творчість як складний процес, який включає в себе різноманітні аспекти мовленнєвої діяльності дитини.

Одним з ключових аспектів вивчення мовленнєвої творчості є розуміння її психологічних та педагогічних засад. Наукові дані сучасних вчених свідчать, що розвиток мовленнєвої творчості у дітей зумовлений різними причинами, серед яких виділяються спадкові особливості, вплив виховного середовища, а також стимули, що сприяють активізації мовленнєвої діяльності. Важливо вивчити, як саме ці фактори впливають на розвиток мовленнєвої творчості та як їх можна використовувати для покращення цього процесу. Крім того, сучасні дослідження дозволяють розглядати мовленнєву творчість у дітей у контексті розвитку їх когнітивних здібностей. Вивчення процесів мислення та уявлення, які лежать в основі мовленнєвої творчості, дозволяє розробляти ефективні педагогічні стратегії для стимулювання цього процесу у дітей.

Таким чином, вивчення поняття мовленнєвої творчості в дослідженнях сучасних науковців є важливим для розуміння процесів розвитку дитячого мовлення та розробки ефективних педагогічних методик та підходів у цій галузі.

Вважаємо доцільним, перш ніж розкрити поняття мовленнєвої творчості в дослідженнях сучасних науковців, надати тлумачення та характеристику таких ключових понять теми дослідження як-от: «мовлення», «творчість», «мовленнєва творчість дошкільників» тощо.

Мовлення – це складний процес вираження думок та почуттів за допомогою мови, який включає в себе розуміння мовленнєвого матеріалу, його обробку та відтворення. Проблему розвитку мовлення у дошкільників дослідники розглядають як відкриту систему, яка постійно змінюється. Вони наголошують на впливі мотиваційних змін та умов навчання на процес удосконалення мовлення та комунікативної діяльності дітей (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1

Визначення поняття «мовлення» за різними науковцями

№	Науковець	Тлумачення поняття «мовлення»
1.	Н. Боклащук	Мовлення є складним психологічним процесом, що об'єднує в собі мислення та мовлення, розвивається в процесі внутрішнього планування та виконання дій та взаємодії з іншими людьми.
2.	І. Біла	Мовлення виникає внаслідок розвитку інтелекту та діяльності дитини, включає в себе адаптацію до середовища та формування нових знань через спілкування та взаємодію з іншими.
3.	Т. Піроженко	Мовлення – це засіб комунікації та мислення, який розвивається в процесі внутрішнього планування та взаємодії з іншими людьми, відображає внутрішній світ та сприйняття людини.

Процес розвитку мовлення в дошкільників пов'язаний з їхніми комунікативно-пізнавальними функціями мови. Це означає, що важливо

навчати дітей навичкам спостереження за об'єктами навколишнього світу, їх порівнянню та дослідженню. Результати цих спостережень відображаються у їхньому мовленні, що робить формування вміння спостерігати не лише важливим для дослідження та розуміння світу, але й для опису зроблених спостережень. Ця звичка має формуватися у дітей протягом усього дошкільного віку [11, с. 20].

Сучасні програми розвитку дитини все більше акцентують увагу на комунікативно-мовленнєвій компетентності. Це унікальний комплекс із індивідуальними особливостями, який тісно переплітається з мовленнєвим, комунікативним, емоційним, інтелектуальним та творчим аспектами особистості.

Розвиток мовлення дошкільників найбільш ефективно відбувається, коли вони активно взаємодіють з мовленнєвою діяльністю дорослих. Вихователь має завдання активізувати та стимулювати мовленнєвий розвиток дітей, обираючи найбільш доступні та ефективні шляхи. Емоційний підйом та наслідування мовлення дорослих формують активність у мовленні у дітей. Вони збагачують свій словник та формують мовлення через взаємодію з навколишнім середовищем та спілкуванням з дорослими. Протягом перших трьох років життя дітей відбувається значне збагачення словника та формування мовлення [36, с. 32].

Спілкування з родиною, особливо з мамою, що постійно поруч, відіграє ключову роль у розвитку мовлення та пізнавально-емоційному зростанні дитини. Сучасному вихователю доручено сприяти цьому процесу, створюючи комфортні умови для мовленнєвого спілкування, організуючи спеціальні ігри та стимулюючи мовленнєвий розвиток. Щоб допомогти дітям закріплювати мовленнєві вміння та навички, можна використати фронтальні

завдання, які будуть сприяти їхньому особистісному самовизначенню у сприятливому навчальному середовищі [5, с. 123].

Зміни у застосуванні методів розвитку мовлення вимагають більшого різноманіття шляхів для досягнення цілей. Заняття організуються у формі словесних подорожей, що цікавлять дітей і допомагають закріплювати набуті знання. Щоб підтримати та закріпити отримані вміння та навички, використовуються індивідуальні методи роботи, що дозволяє дитині більше часу для самовираження та самореалізації.

Одним з ключових чинників, що сприяє розвитку мовлення в дошкільників, є щоденні різні види діяльностей, такі як ігри, прогулянки, допомога в побуті. Ці активності допомагають дитині висловлювати свої думки точно та без похибок. У такому діти ще більше вступають у спілкування з дорослими та однолітками. Взаємодія з дорослими вимагає від них повного оволодіння засобами спілкування, особливо активного мовлення [12, с. 12].

У даному віці відбувається активний розвиток мовленнєвих функцій. Тож одною з головних функцій мовлення є мовленнєва взаємодія, яка формується ще на ранніх етапах дитинства. Спочатку вона має ситуативний характер, поступово переходячи до контекстного мовлення, за допомогою якого дитина вчиться описувати різноманітні події та ситуації. Крім того, у дошкільному віці починає формуватися вміння спілкуватися з поясненнями, що потребує значного психічного розвитку і, своєю чергою, стимулює його подальше вдосконалення.

Дуже важливо приділяти увагу такій діяльності як гра, яка в цьому віці є провідною формою. Під час ігор діти опановують навички спілкування, розвивають соціальні навички та важливу навичку соціалізації. Така творча гра дозволяє дитині самостійно відтворювати світ дорослих, встановлювати

стосунки з друзями та взаємодіяти з ними, що в майбутньому сприятиме успішному володінню іншим видам діяльності [21, с. 203].

А. Богуш надає педагогам і батькам зрозумілі орієнтири для оцінки рівня розвитку мовлення у дітей цього віку. Вона конкретизує норми розвитку мовлення, вказуючи на звукову, лексичну, морфологічну, семантичну, синтаксичну сторони та граматику. Мовленнєва особистість за її визначенням – це дитина, у якої сформовані ключові мовленнєві компетентності, яка вміє ефективно спілкуватися українською мовою в будь-яких випадках. Вона володіє відповідною фонетичною, лексичною, граматичною та комунікативною готовністю, використовуючи як мовні, так і позамовні засоби виразності, уважно стежить за власним мовленням та розуміє мовлення інших, а також може творчо використовувати мову [10, с. 120].

Важливою частиною розвитку мовлення є ігрова активність дитини зі словами, римами та експериментування. Це відповідає їхнім пізнавальним та особистісним потребам. Фаза формування фонематичної сторони мовлення в цьому віці означає, що діти правильно сприймають звуки своєї мови, у них формуються чіткі образи слів і звуків, і вони починають розуміти звуковий аспект мовлення [30, с. 119].

Т. Піроженко пропонує розглядати мовленнєвий розвиток дитини як багатогранну характеристику, що охоплює емоційні, когнітивні та мовні аспекти, забезпечуючи комплексний підхід до оцінювання розвитку дитини. Вчена підкреслює важливість знаходження педагогічної моделі, спрямованої на розвиток внутрішнього «Я» дитини через організацію її діяльності, враховуючи особистісний розвиток кожної дитини індивідуально [37, с. 28]. Крім того, у статті авторки зазначається вплив умов на формування мовленнєвих навичок дитини, таких як стосунки в сім'ї та дошкільному

середовищі, а також самоствалення дитини до себе. Технологія мовленнєвого спілкування в цьому підході ґрунтується на принципі особистісного розвитку через діяльнісний підхід, сприяючи формуванню особистості дитини через спілкування, де вона не лише отримує досвід від інших, але й поділяється власним, сприяючи вихованню та формуванню свого «Я» та позитивних взаємин з оточуючими.

А. Гончаренко підкреслює, що у дошкільному віці різні види діяльності, зокрема гра, мовленнєва активність і рухова активність, тісно взаємопов'язані та суттєво впливають на розвиток навичок спілкування. Науковець вводить поняття «комунікативна діяльність», яке характеризує дошкільника як особистість через прояви емоцій, поведінки та свідомості через мовленнєве спілкування. У цьому контексті важливо зазначити, що в дошкільному віці ігрова діяльність виступає як провідний вид активності, і ця діяльність має прямий зв'язок з розвитком мовлення. Саме під час ігрової діяльності відбувається взаємодія між мовою та мовленням, що сприяє розвитку комунікативних навичок у дітей [17, с. 27].

Л. Іщенко пише про необхідність спілкування між дітьми та вихователем. Вона підкреслює, що діти найактивніше, найвільніше та найвиразніше висловлюють переживання та почуття в власному оточенні. Тому вихователь повинен бути як друг для них, хто слухає, розуміє та підтримує їхні інтереси та емоції. Здатність дитини до спілкування через мову залежить від багатьох факторів: будови мозку, особистісних якостей, допитливості, сприйнятливості до соціальних впливів та здатності наслідувати. Також важливо, щоб вихователь умів працювати з розвитком мовлення кожної дитини і враховував її індивідуальні особливості та стадію психічного розвитку [21, с. 139].

Творчість – це здатність створювати нові ідеї, концепції або продукти, що мають цінність або корисність. В контексті мовлення, творчість може виявлятися у створенні нових слів, фраз, ідей або форм висловлювань.

Мовленнєва творчість дітей дошкільного віку – особливе вміння використовувати мовлення для формування нових думок. Крім того, дана творчість передбачає вміння виражати свої ідеї, вигадувати та говорити історії, а також взаємодіяти з оточенням через мовлення.

Враховуючи праці Л. Калмикової, розвиток творчості в мовленні дошкільнят залежить від ефективного інтегрування різних видів діяльності у їх повсякденні. Сюди входять ігрова, образотворча, художня, музична, побутова, трудова, комунікативна, театральна діяльність тощо. Водночас мовленнєва активність є ключовою, оскільки вона сприяє формуванню та вдосконаленню інших видів діяльності, як зазначають дослідники А. Богуш і Н. Гавриш [22, с. 128].

У дошкільнят мовленнєва творчість розглядається як один із складних видів творчої діяльності, що розвивається у взаємодії з іншими формами дитячої активності. Цей процес формується внаслідок внутрішніх ізовнішніх чинників, таких як вікові особливості, мовленнєве середовище та практична діяльність, що спільно впливають на розвиток мовленнєвих здібностей.

Особливу увагу слід звертати на аналіз діяльнісного аспекту мовленнєвої творчості, адже саме у процесі діяльності розкривається її унікальність. Наприклад, творча активність дитини може проявлятися у вигадуванні казок, складанні віршів чи оповідань, створенні сценаріїв та сюжетів і є яскравим свідченням сформованої мовленнєвої компетентності та здатності дитини виражати свої думки, що, за словами В. Сухомлинського, є справжнім виявом «прагнення дитини сказати своє слово» [24, с. 378].

Таким чином, аналізуючи мовленнєву творчість дітей дошкільного віку, необхідно враховувати їхню практичну діяльність та специфіку мовлення, оскільки саме ці аспекти визначають їхню унікальність та індивідуальність у цьому процесі.

В. Сухомлинський вважав, що головною метою розвитку творчості дошкільників є створення особистості з моральною силою, інтелектуальним потенціалом та розвиненим естетичним сприйняттям. Він підтримував думку, що творчості необхідно навчати дитину, тому що вона не приходить лиш завдяки натхненню. Тож, на основі його думок, в основу педагогічного підходу навчання дітей покладено значну участь педагога та творчий потенціал дитини, що є проявом власних думок та ідей [26, с. 32].

Перед тим як розпочати індивідуальний творчий процес, дитина потребує орієнтира в особі педагога. Наслідуючи його дії, вона вчиться добирати слова точно та доречно, а також використовувати інші матеріали, які сприяють реалізації її творчих задумів. Таким чином, у навчанні творчості дітей важливо враховувати їхні внутрішні мотивації та підтримувати їхній інтерес до власного виявлення творчих здібностей.

Н. Луцан наголошує, творче мовлення дітей дошкільного віку варто розглядати в широкому спектрі їхнього особистісного розвитку. Дослідниця відзначає, що саме завдяки результативності мовленнєвих умінь усне висловлювання перетворюється на повноцінний творчий процес. Така результативність структурується на відтворенні, що дозволяє комбінувати мовленнєві елементи, що раніше не зустрічалися в мовленнєвій практиці дитини. Для формування думки, що являється проявом творчого мислення, дитина самостійно обирає найбільш відповідний спосіб реалізації мовленнєвих дій [30, с. 120].

Т. Піроженко наголошує, що формування мовленнєвої особистості стає результативним тоді, коли дитина повною мірою залучена до мовленнєвої активності, в якій провідну роль відіграє дорослий. Дослідниця акцентує увагу на значенні сімейного спілкування, яке є основним чинником розвитку мовлення дошкільників і має бути регулярним, наповненим емоціями і вірно організованим [37, с. 166].

Розвиток уяви теж є важливим аспектом у становленні творчості дитини. Відомо, що уява починає зароджуватися в дошкільному віці і активно формується через гру, проявляється у конструювання, малювання, музика, літературна творчість. На цьому етапі уява носить відтворювальний і спонтанний характер, але за участі дорослого може досягати високого рівня. Підвищенню творчого потенціалу уяви сприяють фізичні, емоційні, та інші умови.

Отже, узагальнюючи висновки з аналізу вивченого питання, можемо відзначити, що даний процес є доволі складним та багатограним, залежним від великої кількості факторів. Він відображає унікальність та індивідуальність кожної дитини, створюючи сприятливі умови для розвитку її мовленнєвої компетентності та творчого потенціалу.

Аналізуючи вказані аспекти, говоримо про те, що розвиток мовленнєвої творчості у дітей дошкільного віку потребує всебічного підходу та врахування їхніх індивідуальних характеристик та потреб. Дорослі, які оточують дітей, мають велику відповідальність у створенні сприятливих умов для того, щоб розвивалась їхня мовленнєва творчість, сприяючи їхньому власному самовираженню та розвитку як особистостей.

Таким чином, вивчення даної проблеми є необхідним та важливим завданням, яке дозволить краще зрозуміти процеси мовленнєвого розвитку та

креативної діяльності у дошкільників і сприятиме подальшому вдосконаленню методів та підходів до їхньої підтримки та розвитку.

1.2. Характеристика мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку

Ключовим етапом розвитку дітей дошкільного віку є мовленнєва творчість, адже саме в цей час закладаються основи мовленнєвих навичок і творчого сприйняття світу. Дошкільнята виявляють великий інтерес до спілкування та використання мови для вираження своїх думок, почуттів та уявлень. Вони постійно експериментують зі словами, фразами та ідеями, намагаючись знайти нові способи виразності.

Особливістю дітей в цьому віці є їхня спроможність вигадувати свої легенди, придумувати героїв та історії, а також використовувати мову для розв'язання проблем та виконання завдань у грі. Необхідно пам'ятати і про унікальність кожної дитини, тож мовленнєва творчість стає її відзеркаленням індивідуальної особливості.

Врахування ознак мовленнєвої творчості у дошкільників є важливим для педагогів та батьків, оскільки це допомагає краще підтримувати розвиток мовленнєвих умінь та потенціалу творчості дитини на цьому етапі. Опис мовленнєвої самостійності включає низку характеристик, які відображають неповторний спосіб, завдяки якому дошкільнята виражають навколишній світ. Основні риси цієї творчості зазначимо на рисунку 1.1.: [38, с. 157].

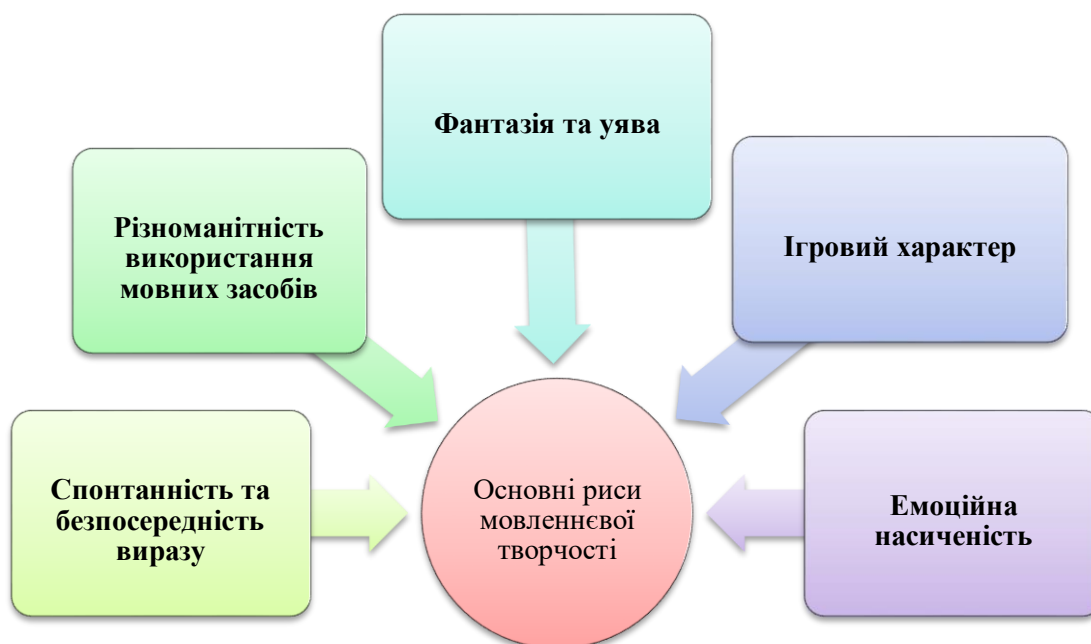

Рис. 1.1. Основні риси творчого використання мови

Розберемо вищевказану схему більш детально нижче.

1. Спонтанність та безпосередність виразу. Діти передшкільного віку виявляють безпосередність у виразі своїх думок та почуттів, вони не обмежені стандартними мовними шаблонами та вільно експериментують з мовою.

Основні аспекти:

- Природність і невимушеність: діти передшкільного віку часто показують емоції без попереднього обмірковування. Вони не дотримуються встановлених правил чи соціальних норм, що додає їхній мовленнєвій творчості природності та невимушеності.
- Мовні експерименти: дошкільники активно експериментують зі словами та фразами, створюючи нові вирази. Вони не обмежені стандартними мовними конструкціями, що дозволяє їм вільно використовувати свою фантазію.

- Несподівані комбінації слів: завдяки своїй спонтанності, діти можуть створювати несподівані та оригінальні комбінації слів, які дорослим не спадають на думку.

2. *Різноманітність використання мовних засобів.* Діти активно використовують засоби мовлення задля показу своїх думок: слова, речення, розповіді, пісні, загадки тощо.

Основні аспекти:

- Багатство словникового запасу: діти передшкільного віку використовують широкий словесний спектр, що вони чують від дорослих та з медіа. Вони можуть використовувати складні слова, навіть якщо не завжди повністю розуміють їхнє значення.
- Різноманітність форм виразу: окрім слів, діти використовують розповіді, пісні, загадки, вірші та інші форми мовленнєвої діяльності, що допомагає їм виразити почуття у різних контекстах.
- Інноваційні вирази: діти часто створюють нові слова або видозмінюють існуючі, демонструючи творчість та самостійність.

3. *Фантазія та уява.* Мовленнєва творчість дитини зачасту пов'язана з їхньою фантазією та уявою. Вони створюють унікальні образи та історії, що відображають їхнє сприйняття світу.

Основні аспекти:

- Творчі історії та образи: діти створюють фантастичні історії та персонажів, які часто відображають їхнє сприйняття світу. Вони можуть поєднувати реальні події з вигаданими елементами, створюючи унікальні сюжети.
- Вигадані світи: в уяві дітей існують вигадані світи з власними правилами та законами, де вони можуть бути героями чи

антигероями, що дозволяє їм вільно виражати свої емоції та бажання.

- Символізм та метафори: діти використовують символи та метафори для опису своїх відчуттів та думок, що додає глибини їхнім висловлюванням.

4. Ігровий характер. Багато мовленнєвих активностей дітей передшкільного віку пов'язані з іграми та рольовими іграми, де вони можуть вільно виражати свої почуття та емоції.

Основні аспекти:

- Рольові ігри: діти часто беруть участь у рольових іграх, де вони можуть виступати в різних ролях та ситуаціях, що допомагає їм розвивати мовленнєві навички у контексті гри.
- Ігрові сценарії: вони створюють сценарії та діалоги, що стимулює їхню мовленнєву творчість та дозволяє їм вільно виражати свої думки.
- Компоненти гумору: дитячі ігри зачасто включають елементи гумору, що робить їхнє мовлення більш жвавим та цікавим.

5. Емоційна насиченість. Мовленнєва творчість виражається у сильних емоціях та почуттях, що додає їхнім висловлюванням особливу виразність.

Основні аспекти:

- Сильні емоції: діти передшкільного віку відображають власні емоційні прояви безпосередньо та відкрито. Їхні висловлювання часто насичені емоціями, що робить їхню мовленнєву творчість особливо виразною.
- Інтонація та виразність: діти активно використовують інтонацію, міміку та жести для підсилення своїх висловлювань, що допомагає їм краще передати свої почуття та емоції.

- Почуттєва реакція на оточення: діти швидко реагують на події та ситуації навколо себе, виражаючи свої почуття через мовлення. Їхні реакції можуть бути дуже різноманітними та несподіваними. В цілому, мовленнєва творчість дитини є рідкісним проявом їхнього індивідуального стилю та сприйняття світу, що потребує підтримки та розвитку з боку педагогів та батьків.

Дослідники А. Богуш та Н. Гавриш зробили важливий внесок у вивчення сутності та змісту мовленнєвої самостійності молодшого покоління. Фахівці зазначають, що серед усіх видів діяльності, притаманних цьому етапу розвитку, мовленнєва діяльність є найбільш значущою, так як мовлення виступає платформою для формування інших типів діяльності і є основною формою взаємодії. У підростаючого покоління мовлення є важливим чинником для розвитку абстрактного мислення, адже воно є інтегрованим з процесами думки, що допомагають у виконанні різноманітних дій. Процес мовленнєвої діяльності охоплює етапи аналізу ситуації спілкування, планування та передбачення (створення стратегії), реалізацію задуму на практиці та його оцінку. Він включає формулювання, передачу та сприймання висловлювань, основною метою яких є вдосконалення комунікації, а також контроль і коригування поведінки, коли виконуються завдання, а також вдосконалення мовлення [35, с. 30].

А. Богуш підкреслює, що така творча діяльність є основним фактором для підготовки дітей у школу, так як впливає на розвиток інтелекту дитини дошкільного віку та її особистісне зростання. Основні складові цієї діяльності включають чітку артикуляцію та вимову, володіння мовленнєвою виразністю, здатність утворювати нові елементи граматики, збагачення та активне використання словникового запасу, активне формування слів, виконання етичних норм та правил мовлення, закріплення побудови мови,

застосування різних форм мовлення в діяльностях. Кожен елемент виявляється по-своєму, індивідуально, але в той же час ці елементи пов'язані між собою, становлячи ціле в розумовій активності дошкільника [9, с. 250].

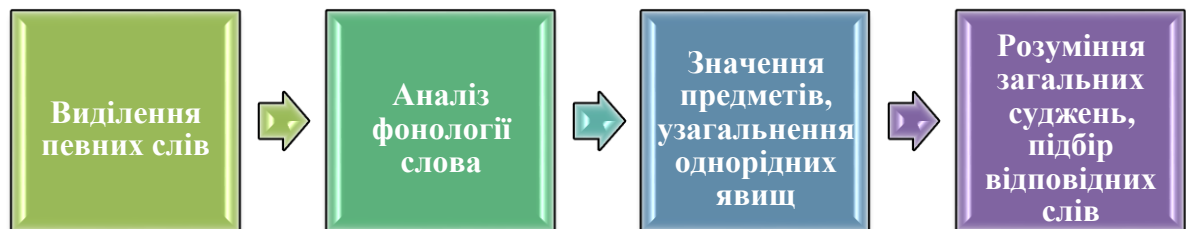

Рис. 1.2. Вміння активного формування мовлення

Г. Люблінська зазначає, що задля розвитку мовлення дітей важливо вміти (рис. 1.2): виокремлювати окремі слова із загального мовного потоку; аналізувати фонологічну структуру слова; надавати предметам специфічні значення; знаходити схожі предмети й явища; розуміти загальні висловлювання; оволодівати вірною артикуляцією; підбирати лексичні одиниці. Уже в такому віці малюки мають розуміти прості елементи літературних творів, що свідчить про зростаючий інтерес до слів і сприяє розширенню словникового запасу через різні частини мови. Поступово формується зв'язне мовлення через засвоєння граматичних правил і лінгвокультурних аспектів. Ці процеси сприяють розвитку внутрішньої мови та мовної граматики, які одночасно виконують функції планування та прогнозування мовленнєвих дій [32, с. 300].

Р. Павелків і О. Цигипало пишуть, що мовлення є інтенсивним та динамічним процесом. Поступово, разом із збагаченням запасу лексики, мовна діяльність теж розвивається граматично. Діти проходять через стадії розвитку звукового та синтаксичного складу мовлення, відчують зв'язок звуків з буквами, що є необхідним навчання грамоти, особливо у письмений формі, і розширяє їх можливості у використанні мовленнєвих конструкцій

[33, с. 324].

Комунікативна функція сформується послідовно, починаючи зі складання мови в ситуативних контекстах. Потім мовлення переходить в контекстний стиль і далі до пояснювального, де вже виявляється вміння знаходити причинно-наслідковий характер. Планувальна роль мовлення полягає у здатності дитини поєднувати вербальну активність з діяльністю, що допомагає встановлювати цілі та коригувати свої дії для досягнення цілі. Даний вид мовлення спрямований на дитину й вміщує в себе соціальний елемент, який сприяє її соціальному розвитку та адаптації у суспільстві [21, с. 139].

Рис. 1.3 Форми мовленнєвої творчості

Ініціативна мовленнєва креативність грає суттєву роль в розвитку та реалізації дітей дошкільного віку, так як дає змогу дітям проявляти себе, активно беручи участь у різних видах діяльності, зокрема у грі, пізнавальних заняттях, театральних виставах, фантазуванні, мовленнєвих та художніх іграх, що сприяє їхньому всебічному розвитку. Запропонований тип творчості дозволяє дитині виразити себе та розвинути свою уяву, логічне мислення та емоційно-чуттєву сферу (рис. 1.3).

Індивідуальна творчість, що проявляється у вигляді самостійної гри, де дитина вибирає різноманітні засоби типу як-от: іграшки, малювання, ліплення чи конструювання, є важливим етапом розвитку творчої уяви та

мислення. Високий рівень такої творчості прямо залежить від активності дитини в ігрових та художніх видах діяльності [29, с. 11].

Для ефективного розвитку творчості в мовленні необхідно створити відповідне середовище, яке включає доступний та естетично оформлений навчальний матеріал. Розвиток мовлення безпосередньо пов'язаний із розвивальним середовищем, активним використанням мови, збагаченням літературного досвіду через художні твори та формуванням культури сприйняття мистецтва. Важливими є різноманітні методи і прийоми розвитку словесної творчості, які сприяють розвитку уяви та формуванню всіх аспектів мовленнєвих навичок у дитини.

Ігри, створені у спеціально організованому середовищі дають дітям змогу вільно самовиражатися та активно спілкуватися, що, в свою чергу, сприяє розвитку мовленнєвої творчості. Вибір ігрових матеріалів має бути ретельно продуманим, адже вони повинні бути доступними для дітей і позитивно впливати на розвиток мовлення та когнітивний розвиток [40, с. 67].

Загалом, розвиток мовлення у ранньому віці, зокрема в 5 років, відбувається дуже активно через інтерактивне мовлення, тому дорослі повинні мати чітко спланований підхід до мовленнєвого розвитку дітей, особливо у старшому дошкільному віці, щоб допомогти сформувати й удосконалити мовленнєві навички малюків.

1.3. Педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності

Розвиткові процеси в дошкільному віці, а особливо мовленнєвої творчості надзвичайно важливий, оскільки саме тут формуються основні навички та

вміння, необхідні для успішного спілкування та подальшого навчання. Ігрова діяльність тут має вирішальне значення, так як допомагає дітям висловлювати свої думки та проявляти вільно емоції, проводити експерименти з мовою та розвивати свою творчу уяву.

Для розвитку мовленнєвої творчості у дітей передшкільного віку з засобами ігрової діяльності необхідно створити спеціальне сприятливе середовище та застосувати певні педагогічні умови. Нами виділено такі педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дитини на рисунку 1.4:

Рис. 1.4. Педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності

Нижче ми розглянемо детальніше запропоновані педагогічні умови. 1. **Створення сприятливого середовища** у грі є ключовим для розвитку мовленнєвої творчості дітей такого віку, адже це дозволяє їм почуватися впевнено і безпечно, даючи змогу вільно експериментувати з мовою та виражати свої думки.

Комфортне середовище можна створювати завдяки різним засобам. До прикладу, важливо мати безпечні та стабільні іграшки та матеріали, які не тільки розвивають дитячу уяву, але й не мають гострих країв або маленьких

деталей, що можуть бути небезпечними для малюків. Дуже важливим є те, щоб була можливість вибирати, що діти хочуть робити у грі, що допоможе розвивати їхню самостійність та відчуття контролю [8, с. 280].

Для створення стимулюючого оточення можна використовувати яскраві кольори, цікаві малюнки та іграшки, які спонукають до активності та вираження думок. Важливо також підтримувати дітей у їхній мовленнєвій творчості та похвалювати їх за спроби показувати свої емоції.

Таким чином, створення комфортного середовища для гри допомагає підтримувати та розвивати мовленнєву творчість дітей, надаючи їм спроби вільно експериментувати та проявляти характер через гру.

2. Щоб розвивати мовленнєву творчість важливо використовувати *спеціальні ігрові матеріали*: дитячі іграшки, книжки, пазлики і такі предмети, які спонукатимуть дітей виявляти активність у мовленні. Наприклад, кольорові м'які іграшки можуть стати об'єктом для опису, порівняння та розповіді історій. Книжки з цікавими ілюстраціями сприяють розвитку уяви та збільшенню запасу слів дітей. За допомогою пазлів розвивається аналітичне мислення та мовна пам'ять.

Важливо, щоб ігровий матеріал був доступним та стимулюючим для дітей. Він повинен бути цікавим і привабливим, щоб діти бажали з ним працювати. Такий матеріал може містити різні тексти, які спонукають до обговорення та власних роздумів, або завдання, які вимагають творчого підходу до вирішення [35, с. 20].

Отже, використання різноманітного та цікавого ігрового матеріалу допомагає стимулювати мовленнєву активність та творчість дітей, розвивати їхню уяву та логічне мислення, а також розширювати їхній словниковий запас і підтримувати інтерес до мовленнєвої діяльності.

3. Для стимулювання мовленнєвої творчості у малечі доцільно організовувати *різноманітні мовні ігри та вправи*. Вони сприяють активному застосуванню мови, розвитку мовленнєвих навичок і збагаченню словникового запасу. Словесні естафети – це завдання, які мотивують дітей швидко і чітко формулювати свої погляди.

Розваги на розвиток словникового запасу – це ігри, завдяки яким можна вивчати нові слова та використовувати їх у контексті. Наприклад, словесні асоціації або гра «Шафл». Рольові ігри – це ігри, під час яких дитині можна уявляти себе на різних ролях та виражати думки. Наприклад, вони можуть грати у «магазин», «лікарню» або «школу» і спілкуватись між собою, використовуючи нові слова та вирази. Такі інтерактиви допомагають розширювати власну мовленнєву творчість, стимулюють їх до активного використання мови та допомагають збагачувати їхній словниковий запас. Окрім того, вони сприяють розвитку уяви та емоційного вираження, що є важливими аспектами розвитку мовлення саме в такому віці [15, с. 67].

4. *Стимулювання творчого мислення* та експерименти з мовою є ємним інструментом розвитку мовлення у дошкільника. Рекомендується застосовувати наступні прийоми:

- ✓ Заохочення новаторських висловлювань. Педагог може висловлювати позитивне ставлення до нетрадиційних висловів дітей та заохочувати їх до експериментування з мовою. Наприклад, зацікавленість у висловлюваннях, які викликають увагу та обговорення [3, с. 120].
- ✓ Створення ситуацій для творчого мислення. Педагог може створювати ситуації, які стимулюють дітей до творчого мислення та пошуку нестандартних рішень. Наприклад, запитання, які закликають дітей думати креативно та виходити за межі стандартних відповідей.

- ✓ Заохочення до експериментування з мовою. Педагог може пропонувати дітям використовувати різні стилі мовлення, вигадувати нові слова та вирази, використовувати мовні засоби для проявів темпераменту. Можна запропонувати дітям створювати свої власні оповідання чи вірші.

Ці підходи допомагають мислити творчо, стимулюють їх до самовираження та допомагають розкрити їхній потенціал у мовленнєвій творчості.

5. Підтримка самовираження та самореалізації є важливою для розвитку мовленнєвої творчості у дошкільнят і передбачає створення такого середовища, де діти зможуть вільно виражати ідеї, навіть якщо вони не відповідають загальноприйнятим нормам. Для цього можна застосовувати різні методи: [27, с. 198].

- Створення позитивного середовища. Педагог повинен створювати атмосферу довіри та поваги до кожної думки дитини. Важливо підтримувати позитивний настрій та заохочувати учнів спробувати висловити свої думки.
- Пошук індивідуальних методів спілкування. Кожна дитина має свій унікальний спосіб висловлювання. Педагог повинен виявити ці особливості та допомогти дитині знайти спосіб, який найкраще підходить її індивідуальному стилю.
- Заохочення до творчості. Педагог повинен заохочувати дітей до творчого самовираження та виконання мовних вправ. Вихователь може пропонувати їм створювати власні оповідання, вірші чи ігрові сценарії.

Ці підходи допомагають дитині почувати себе вільною у вираженні свого стану і сприяють розвитку їх мовленнєвої творчості та самовираженню. Отже, створення сприятливого середовища та використання різноманітних

методів та прийомів розвитку мовленнєвої творчості завдяки грі допомагає дітям передшкільного віку розвивати свою мовленнєву творчість та готує їх до подальшого навчання та життя.

Висновки до розділу 1

У основі проведеного теоретичного аналізу джерел з проблеми дослідження можна зауважити про те, що розвиток мовленнєвої творчості у дітей передшкільного віку є нагальним питанням педагогіки. Досягнення результатів у цьому напрямку вимагає від вихователів глибокого розуміння особливостей мовленнєвого розвитку дітей та здатності створювати умови, які сприятимуть їхньому творчому самовираженню через мовлення в ігровій діяльності. Мовленнєва творчість дошкільнят – це здатність дітей цього віку застосовувати мову для створення нових, оригінальних висловлювань, яка вміщує в своє поняття вміння висловлювати власні думки, уявляти та розповідати історії, та взаємодіяти з іншими за допомогою мовлення.

До основних рис мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку відносимо такі як-от:

1. Спонтанність та безпосередність виразу. Діти передшкільного віку виявляють безпосередність у виразі своїх думок та почуттів, вони не обмежені стандартними мовними шаблонами та вільно експериментують з мовою.
2. Різноманітність використання мовних засобів. Діти активно використовують різні мовні засоби для вираження своїх думок: слова, речення, розповіді, пісні, загадки тощо.

3. Фантазія та уява. Мовленнєва творчість часто пов'язана з їхньою фантазією та уявою. Вони створюють унікальні образи та історії, що відображають їхнє сприйняття світу.
4. Ігровий характер. Багато мовленнєвих активностей пов'язані з іграми та рольовими іграми, де вони можуть вільно виражати свої почуття та емоції.
5. Емоційна насиченість. Мовленнєва творчість дітей часто виражається у сильних емоціях та почуттях, що додає їхнім висловлюванням особливу виразність.

Зокрема, ми виділили педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності:

1. Створення сприятливого середовища у грі є ключовим для розвитку мовленнєвої творчості дітей такого віку, адже це дозволяє їм почуватися впевнено і безпечно, даючи змогу вільно експериментувати з мовою та виражати свої думки.
2. Щоб розвивати мовленнєву творчість важливо використовувати спеціальні ігрові матеріали: дитячі іграшки, книжки, пазлики і такі предмети, які спонукатимуть дітей виявляти активність у мовленні. Наприклад, кольорові м'які іграшки можуть стати об'єктом для опису, порівняння та розповіді історій. Книги з цікавими ілюстраціями сприяють розвитку уяви та збільшенню запасу слів дітей. За допомогою пазлів розвивається логічне мислення та мовленнєва пам'ять.
3. Для стимулювання мовленнєвої творчості варто організувати різноманітні мовні ігри та вправи. Вони сприяють активному застосуванню мови, розвитку мовленнєвих навичок і збагаченню словникового запасу. Словесні естафети – це завдання, які мотивують дітей швидко і чітко висловлювати свої думки.

4. Стимулювання творчого мислення та експерименти з мовою є ємним інструментом розвитку мовлення у дошкільника.

5. Підтримка самовираження та самореалізації є важливою для розвитку мовленнєвої творчості у дошкільнят і передбачає створення такого середовища, де діти зможуть вільно виражати ідеї, навіть якщо вони не відповідають загальноприйнятим нормам.

Отже, завдяки створенню сприятливого середовища та комплексу різних методів та прийомів розвитку мовленнєвої творчості в ігровій діяльності допомагає дітям передшкільного віку розвивати свою мовленнєву творчість та готує їх до подальшого навчання та життя.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНА РОБОТА ЩОДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Вивчення та аналіз педагогічного досвіду з проблеми дослідження

Задля вивчення та аналізу педагогічного досвіду з проблеми дослідження ми провели бесіду з вихователем КЗДО №42 Баштан А. О. щодо питання розвитку творчості дітей у мовленні завдяки ігровій діяльності. Під час бесіди з вихователькою Баштан А. О. ми дізналися багато цікавого про її підхід до заданого питання. Вона пояснила, що використовує різноманітні ігрові форми, такі як рольові ігри, театралізовані вистави та колективні творчі завдання, щоб стимулювати уяву та мовленнєвий розвиток у дітей. Вихователька також розповіла, що важливо створювати атмосферу вільної творчості, де діти можуть вільно висловлювати свої думки та ідеї. Вона теж звертає увагу на формуванні мовленнєвих умінь через спілкування та співпрацю в групі, де кожен має можливість висловити свою точку зору та почути інших.

Крім того, Баштан А. О. поділилась з нами певними методиками, такими як використання казок та віршів для розвитку мовленнєвих навичок та дитячої творчості. Підхід виховательки базується на ідеї, що кожна дитина має власний темп розвитку та потребує індивідуального підходу до стимулювання мовленнєвої творчості. Ці інсайти допомагають нам краще зрозуміти, як заохочувати дітей у активних іграх.

Баштан А. О. також зазначила, що під час роботи над розвитком мовленнєвої творчості у ігровій діяльності можуть виникати певні труднощі. Зокрема, вона вказала на такі аспекти:

1. *Індивідуальні особливості дітей.* Кожна дитина має свої темпи розвитку та індивідуальні особливості, тому необхідно знаходити підхід до кожної дитини окремо, щоб стимулювати її мовленнєву творчість.
2. *Відсутність уваги.* Деякі діти можуть мати труднощі зі збереженням уваги під час ігрових занять, що може ускладнювати їхню участь у творчих завданнях.
3. *Відмінності в мовленнєвому розвитку.* Діти можуть мати різний рівень мовленнєвого розвитку, тому важливо диференціювати завдання та підходи до кожної групи дітей.
4. *Недостатня мовленнєва підтримка вдома.* У деяких випадках діти можуть зустрічатися з обмеженою мовленнєвою підтримкою вдома, що впливатиме на їх розвиток мовної креативності.
5. *Відсутність мотивації.* Деякі діти можуть не виявляти достатньої мотивації для участі у творчих завданнях.

Виокремлені труднощі підкреслюють важливість індивідуального підходу та створення сприятливої атмосфери для дошкільнят.

Педагог ще розповіла нам про різноманітні форми та види ігор, які вона застосовує у своїй роботі. Називає серед них такі як-от:

1. *Рольові ігри.* Діти можуть уявляти себе у різних ролях та ситуаціях, які сприяють мовленнєвій уяві та емпатії.
2. *Театралізовані вистави.* Вони допомагають дітям показувати характер через мовленнєву активність та виразність мовлення.

3. *Казкові ігри.* Гра в різноманітні казки стимулює мовленнєву творчість та допомагає розвивати мовленнєву уяву.
4. *Маніпулятивні ігри.* Вони сприяють розвитку мовлення через активні рухи та дії з предметами.
5. *Творчі завдання.* Наприклад, створення власних історій чи віршів, що допомагає дітям розкривати свій емоційний стан.

На думку Баштан А. О., ці форми ігор не лише допомагають розвивати творчість дітей у мовленні, але й роблять процес навчання цікавим та захоплюючим для дітей.

Баштан А. О. надала наступні поради для вихователів:

1. *Стимулюйте самовираження.* Забезпечте дітям можливість вільно висловлювати свої думки та почуття через мовлення та мистецтво.
2. *Сприяйте співпраці та спілкуванню.* Розвивайте навички співпраці та спілкування через групові та партнерські вправи.
3. *Створюйте стимулююче середовище.* Забезпечуйте доступ до різноманітних матеріалів та іграшок, що сприяють розвитку мовлення та творчості.
4. *Використовуйте різноманітні форми ігор.* Експериментуйте з різними формами ігор, щоб зацікавити дітей та стимулювати їхню мовленнєву творчість.
5. *Підтримуйте позитивне ставлення.* Підкреслюйте успіхи кожної дитини та створюйте позитивну атмосферу в групі.
6. *Залучайте батьків до процесу.* Враховуйте думки та відгуки батьків у розвитку програм та занять для дітей.

Ми вважаємо, що ці поради допоможуть вихователям ефективно розвивати мовленнєву креативність через ігрову діяльність.

Досвід виховательки Баштан А. О. показує нам необхідність індивідуального підходу в процесі розвитку мовленнєвої творчості дитини. Вона підкреслює необхідність врахування особливостей кожної дитини та організацію підтримуючого середовища для самовираження та розвитку. Ігрова діяльність в її підході виступає як ключовий механізм розвитку мовленнєвої творчості. Вона використовує різноманітні форми та види ігор, такі як рольові ігри, театралізовані вистави, казкові ігри та інші, для стимулювання уяви та емоційного вираження дітей.

Важливим питанням у її підході є співпраця з батьками. Вона активно залучає родину задля розвитку мовлення дітей, при цьому даючи їм поради та рекомендації щодо підтримки цього процесу вдома.

В цілому, досвід виховательки Баштан А.О. свідчить про те, що ігрова діяльність може бути потужним інструментом для удосконалення мовних навичок дитини, так як вона базується на індивідуальному ставленні і сприяє вільному самовираженню кожної дитини.

Під час написання роботи ми також провели опитування серед вихователів КЗДО №42 з метою виявлення компетентності в питаннях стимулювання мовленнєвого самовираження дітей передшкільного віку в ігровій діяльності. В опитуванні взяли участь 8 вихователів.

Запитання анкетування були такі:

1. Які методи ви застосовуєте для розвитку творчості мовлення у дитини?
2. Яким чином ви визначаєте індивідуальні потреби кожної дитини у розвитку мовлення?
3. Як ви стимулюєте співпрацю та комунікацію між дітьми під час ігрової діяльності?

4. Як ви використовуєте казкові елементи у грі для розвитку мовлення?
5. Як ви співпрацюєте з батьками для підтримки розвитку мовленнєвої творчості вдома?
6. Які труднощі ви відчуваєте у процесі розвитку мовленнєвої творчості?
7. Які поради ви могли б надати іншим вихователям?

Оцінивши отримані результати, маємо такі дані (рис.2.1.).

Згідно з аналізом опитування вихователів КЗДО №42 стало очевидним, що вони виявили різні рівні компетентності в запропонованих нами питаннях.

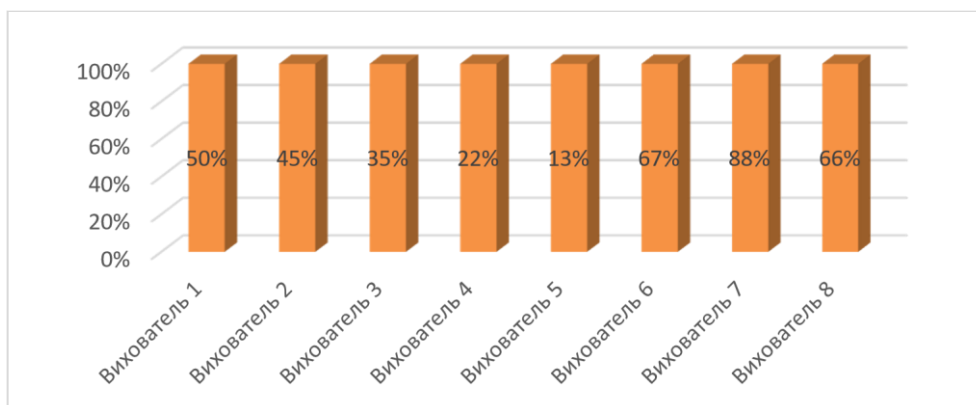

Рис. 2.1 Аналіз опитування вихователів КЗДО №42

1. Вихователь 7 та Вихователь 8 отримали найвищий рівень компетентності, що становить 88% та 66% відповідно. Це свідчить про їхню високу здатність та готовність працювати з творчою особистістю дітей.
2. Вихователь 6 також має досить високий рівень компетентності, але не досягає рівнів Вихователів 7 та 8 (67%).
3. Вихователі 1 та 2 мають середні показники (50% та 45% відповідно), що говорить про їх компетентність у цьому питанні.
4. Вихователь 3 має найнижчий рівень компетентності серед опитаних (35%), а вихователі 4 та 5 ще нижчі (22% та 13% відповідно).

Цей аналіз свідчить про необхідність проведення навчання та підвищення кваліфікації вихователів, які показали недостатній рівень компетентності у питаннях розвитку мовленнєвої творчості дітей.

Нами розроблені рекомендації для вихователів КЗДО №42 наступні:

1. Проведення навчальних семінарів та тренінгів: ○ Організувати серію навчальних семінарів і тренінгів для вихователів, особливо для тих, хто показав низький рівень компетентності. Залучити до проведення семінарів вихователів з високим рівнем компетентності (7 та 8) для обміну досвідом та методиками.
2. Індивідуальне наставництво: ○ Запровадити програму індивідуального наставництва, де досвідчені вихователі допомагатимуть менш досвідченим колегам у розробці та впровадженні ефективних методів розвитку творчого мовлення.
3. Складання методичних матеріалів: ○ Розробити та поширити серед вихователів методичні матеріали, що містять сучасні методики та практичні поради з досліджуваного питання.
4. Стимулювання професійного зростання: ○ Створити умови для професійного зростання вихователів через участь у професійних конкурсах, конференціях та вебінарах, що дозволить підвищити їхню компетентність та мотивацію до самовдосконалення.
5. Співпраця з батьками:
 - Посилити співпрацю з батьками для підвищення мовленнєвої активності дітей вдома. Провести інформаційні зустрічі, на яких вихователі розкажуть батькам про важливість мовленнєвої творчості та поділяться практичними рекомендаціями.

Запровадження цих заходів допоможе вихователям КЗДО №42 підвищити свою компетентність та ефективність у розвитку мовленнєвої творчості дітей,

що, також покращуватиме якість дошкільної освіти в цілому. Зокрема, задля порівняльного аналізу педагогічного досвіду, ми провели бесіду з вихователем КЗДО (ясла-садок) комбінованого типу №236 КМР Чирвою В.О. Стосовно питання розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку нами було виявлено низку ключових аспектів і проблем, які потребують уваги збоку вихователя. Зокрема, В.О. Чирва зазначила, що даний процес пов'язаний із використанням різноманітних ігрових методик та технологій, які сприяють активізації мовленнєвої активності та удосконаленню словникового арсеналу дітей.

Основні проблеми, які були окреслені під час бесіди, включають:

1. Недостатня кількість ігрового матеріалу: важливо забезпечити різноманітні ігрові ресурси, що стимулюють дітей до активного мовленнєвого спілкування.
2. Необхідність підвищення кваліфікації вихователів: вихователям потрібно постійно оновлювати знання щодо сучасних методик мовленнєвої творчості й інтеграції їх у щоденну діяльність з дітьми.
3. Індивідуальний підхід: у грі слід брати до уваги особливості розвитку кожної дитини, мовленнєвий розвиток та її інтереси.
4. Взаємодія з батьками: необхідно активно залучати батьків до процесу розвитку мовленнєвої творчості їхніх дітей, проводити консультації та надавати рекомендації щодо мовленнєвих ігор вдома.
5. Різноманітність ігор: використання різних видів ігор – рольових, сюжетно-рольових, драматичних ігор та ігор з правилами – дозволяє охопити всі аспекти мови.

Чирва В. О. підкреслила, що ефективність розвитку мовлення дитини зростатиме, якщо застосовувати інтегровані підходи, тобто тоді, коли мовленнєві завдання поєднати з такими як малюнок, ліплення, музика та

рухливі ігри. Це сприяє створенню сприятливого середовища, де діти можуть вільно виражати себе, розвиваючи також при цьому мовленнєві навички. Крім того, вихователька відзначила, що одним із ключових чинників успішного розвитку мовленнєвої творчості є наявність достатньої кількості ігрового матеріалу, що стимулює дітей до активного мовленнєвого спілкування. Вона також підкреслила необхідність постійного підвищення кваліфікації вихователів, щоб вони могли оновлювати свої знання щодо сучасних методик розвитку мовленнєвої творчості та інтегрувати їх у щоденну діяльність з дітьми.

Звичайно необхідно враховувати індивідуальність дитини, врахування її мовленнєвого розвитку та інтересів. Вихователька також акцентувала на необхідності активної взаємодії з батьками, залучення їх до процесу розвитку творчості дітей у мовній сфері, застосування консультацій та надання рекомендацій щодо мовленнєвих ігор вдома.

Чирва В.О. наголосила на важливості використання різних видів ігор, таких як рольові, сюжетно-рольові, драматичні ігри та ігри з правилами, що дозволяють охопити всі аспекти мовленнєвого розвитку дітей. Чирва В.О. підкреслила, що ефективність розвитку мовленнєвої творчості значно зростає при використанні інтегрованих підходів, коли мовленнєві завдання поєднуються з іншими видами діяльності, такими як малювання, ліплення, музика та рухливі ігри, що сприяє створенню сприятливого середовища, де діти можуть без обмежень висловлювати свої переживання та погляди, вдосконалюючи при цьому мовленнєві навички.

Отже, досвід виховательок Чирви В.О. та Баштан А.О. свідчить про значущість інтегрованих підходів і різноманітних ігрових методик у розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку. Обидві підкреслюють, що мовленнєві завдання повинні бути з'єднаними з конструюванням, ліпленням,

музикою та рухливими іграми, щоб створювати сприятливе середовище для вільного показу себе та своїх ідей та розвиваючи при цьому їхні мовленнєві навички.

Загалом, підходи виховательок сприяють не лише розвитку мовленнєвих навичок, але й роблять навчальний процес зацікавлюючим для дітей. Особливий підхід, врахування індивідуальностей кожної дитини та забезпечення позитивного середовища для самовираження є ключовими елементами успішної роботи з дітьми передшкільного віку. Ігрова діяльність, будучи основним механізмом розвитку мовленнєвої творчості, допомагає педагогам стимулювати уяву та емоційне вираження дітей, використовуючи різноманітні форми та види ігор.

Задля повнішого розуміння сучасних підходів та викликів у розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку, ми також провели порівняльний аналіз педагогічного досвіду вихователів КЗДО №42 та КЗДО №236 КМР. Враховуючи виявлені проблеми та ключові аспекти, ми пропонуємо наступні додаткові рекомендації для покращення цього процесу:

1. Розвиток професійної спільноти вихователів:
 - Організувати регулярні зустрічі та обмін досвідом між вихователями різних дошкільних закладів, що дозволить не лише обмінюватися передовими практиками, але й вирішувати спільні проблеми та запроваджувати інновації.
2. Використання сучасних технологій:
 - Інтегрувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у процес розвитку мовленнєвої творчості. Використання мультимедійних ресурсів, інтерактивних дошок та інших технологій може зробити заняття більш цікавими та ефективними.
3. Індивідуалізація навчального процесу:

- Впроваджувати індивідуальні мовленнєві плани для будь-якої дитини, враховуючи її особливості, рівень розвитку та інтереси, що дозволить створити максимально комфортні умови та сприяти її мовленнєвому зростанню.
4. Залучення спеціалістів: ○ Співпрацювати зі спеціалістами, такими як логопеди, психологи та методисти, для загального комплексу щодо розвитку мовленнєвої творчості, що дозволить врахувати всі аспекти розвитку дитини та забезпечити необхідну підтримку.
 5. Створення мовленнєвого середовища: ○ Розвивати мовленнєве середовище в групах, щоб дошкільнята мали змогу вести бесіду один з одним, міняти думками та ідеями. Як приклад, спеціально організовані мовленнєві куточки, де діти можуть грати в мовленнєві ігри, читати книги та розповідати історії.
 6. Підтримка творчої ініціативи дітей:
 - Заохочувати дітей до самостійного створення мовленнєвих проєктів, таких як вистави, сценки, казки та інші нестандартні завдання для розвитку уяви, фантазії, а також мовленнєвих навичок.
 7. Розвиток партнерства з батьками: ○ Проводити регулярні зустрічі та майстер-класи для батьків, де їм надаватимуться поради та рекомендації щодо розвитку мовленнєвої творчості вдома. Активне залучення батьків до освітнього процесу підвищить ефективність удосконалення мовлення дітей.

Завдяки проведеному порівняльному аналізу та наданим рекомендаціям, ми можемо стверджувати про те, що розвиток мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку є складним та багатограним процесом, який вимагає постійного вдосконалення та інновацій. Забезпечення різноманітних ігрових ресурсів, підвищення кваліфікації вихователів, спеціальний підхід та

постійна взаємодія з батьками є ключовими аспектами, що сприятимуть успішному розвитку мовленнєвих навичок у дітей. Впровадження інтегрованих підходів та сучасних методик допоможе створити атмосферу, яка сприяє вільному висловлюванню думок і почуттів дітей, що є основою для їхнього мовленнєвого та загального розвитку.

2.2. Аналіз чинних програм і БКДО з проблеми розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності

Ми провели аналіз актуальних програм та базового компонента дошкільної освіти (БКДО) щодо розвитку мовленнєвої творчості у дітей дошкільного віку через ігрову діяльність. В Базовому компоненті дошкільної освіти «Мовлення дитини» визначено як ключовий освітній напрям, що спрямований на формування мовних, мовленнєвих та комунікативних компетентностей дітей перед початковою школою. Цей напрям розроблений згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти та спрямований на підготовку дітей до ефективного володіння мовленням.

Одним із основних досягнень дошкільного віку є розвиток мовлення, що охоплює розуміння основ культури спілкування та використання мови в різних ситуаціях і включає формування фонетичних, лексичних, граматичних та інших мовних компетенцій. Дитина має вміти чітко та виразно висловлюватися, розуміти й давати відповіді на запитання, слухати і сприймати усні повідомлення, а також володіти всіма аспектами мовленнєвої компетентності.

Таким чином, БКДО «Мовлення дитини» націлене на систематичне формування мовних навичок та вмінь у дошкільників для успішного навчання в початковій школі.

У новій версії БКДО мовленнєва компетентність дитини описується як її здатність ефективно спрямовувати свої думки і враження у будь-яких формах мовленнєвого висловлення, використовуючи як словесні, так і невербальні засоби. Розвиток мовлення став одним з головних напрямків у новому БКДО, де акцентується на цілісному підході до формування мовленнєвої компетентності у дошкільнят. Замість вирішення окремих завдань, віддається перевага системному підходу, що допомагає дітям адаптуватися до різних життєвих ситуацій, використовуючи мовні та мовленнєві навички та включає вміння представляти себе, ефективно обмінюватися інформацією, виражати свої потреби та наміри. Такий підхід сприяє більш повному та глибокому розвитку мовленнєвих навичок у дошкільників, допомагаючи їм стати більш впевненими у спілкуванні з оточуючим світом [4].

У Базовому компоненті дошкільної освіти (БКДО) досліджуване питання визначається як важливий аспект формування мовної та комунікативної компетентностей у дітей. Цей компонент містить рекомендації та завдання, спрямовані на стимулювання творчого мислення дітей через різноманітні ігрові форми та методи. Він враховує особливості дитячого сприйняття світу та підходить до розвитку мовленнєвої творчості як до процесу, що відбувається в невимушеній, ігровій обстановці, де дитина може вільно експериментувати з мовою та показувати різні почуття.

У чинній програмі «Українське дошкільля» освітні завдання, що визначені для розвитку мовлення дітей виглядають наступним чином: [6].

1. Розвиток чіткості мовлення: навчання дітей говорити чітко, розбірливо, без поспіху та достатньо голосно, приділяючи увагу кожному звуку та слову.
2. Удосконалення фонематичного слуху: розвиток мовленнєвого дихання та вміння вимовляти слова у різних темпах та гучностях.

3. Вправи на артикуляцію: заняття для правильної артикуляції звуків, таких як шиплячі, свистячі та сонорні з метою вдосконалення вимови.
4. Розвиток інтонації: практики, які допомагають дітям виразно передавати емоції через мову, звертаючи увагу на тембр, темп, інтонацію, гучність тощо.
5. Стимулювання творчості в мовленні: вправи, що сприяють розвитку звукової чутливості та мовленнєвої креативності, такі як звуконаслідування та пошук рим.

Щодо питання розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності, то в даній програмі вказано, що основна увага приділяється загальному розвитку мовлення, включаючи аспекти чіткості та артикуляції мовлення, розвитку фонематичного слуху, інтонаційної виразності та творчості. Основна ідея - це не лише навчання дітей говорити «правильно», але й стимулювання їхньої уяви та креативності через мовленнєві вправи та ігри. Особлива увага приділяється звуковій чутливості та розвитку мовленнєвої креативності через такі засоби, як звуконаслідування та пошук рим.

Крім того, програма «Українське дошкілля» підкреслює важливість інтеграції розвитку мовлення в ігрову діяльність. Ігри та вправи в цій програмі спрямовані на те, щоб діти не лише вчилися викладати свої міркування, а й розвивали уяву, творчість та спілкування з оточуючими. Цей підхід дає змогу повною мірою реалізувати потенціал дітей під час навчання, формуючи комфортну та захоплюючу атмосферу для розвитку мовленнєвих умінь.

У чинній програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» питання розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій

діяльності займає важливе місце. Програма акцентує увагу на створенні сприятливого середовища для розвитку мовлення через ігрову взаємодію. Основні принципи цієї програми полягають у тому, щоб надати дітям можливість виразити себе мовою, розвивати у них вміння слухати та розуміти мову, використовуючи для цього різні види мовленнєвої діяльності. В програмі «Я у Світі» передбачено різноманітні ігрові форми та завдання, спрямовані на розвиток мовленнєвої творчості, такі як рольові ігри, колективні творчі проекти, мовленнєві етюди та інші. Цей метод дозволить дітям не лише вчасно розвивати мовленнєві навички, а й відчувати радість від спілкування та сприймати навколишній світ більш свідомо та виразно [1]. Таким чином, здійснивши аналіз чинних програм і БКДО з питання розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності, можемо стверджувати про те, що вони відображають сучасні тенденції у педагогіці та враховують важливі аспекти формування мовленнєвих навичок у дітей. Програми спрямовані на розвиток чіткості мовлення, фонематичного слуху, артикуляції та інтонації, що є важливими складовими мовленнєвої компетентності.

Вони враховують індивідуальні особливості кожної дитини та використовують ігрові методи для досягнення мети. Наприклад, завдання включають в себе вправи на збагачення словникового запасу, розвиток звукового сприйняття, роботу над правильною вимовою звуків та розвиток вміння виразно аргументувати свою позицію.

Такий підхід сприяє не лише розвитку мовленнєвої творчості, а й загальному розвитку особистості дитини. Врахування індивідуальних особливостей допомагає створити ефективні умови для розвитку кожної дитини, сприяючи максимально можливому розкриттю її мовленнєвого потенціалу.

2.3. Презентація каталогу ігор для розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності

Після вивченого педагогічного досвіду та аналізу чинних програм, БКДО з питання розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності, нами розроблено каталог ігор для розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності.

1. Гра «Мовленнєва подорож» створена для розвитку мовленнєвої творчості у дітей передшкільного віку через сприйняття та вираження своїх думок та уявлень. Для початку, діти обирають картку з колекції малюнків, які можуть бути пов'язані з природою, тваринами, предметами або ситуаціями з повсякденного життя. Після вибору картки, кожен учасник по черзі розповідає історію, яка стосується обраного малюнка. Діти можуть використовувати різні мовленнєві засоби для опису сюжету, такі як прикметники для характеристики предметів, дієслова для опису подій та дій героїв, іменники для назви предметів та персонажів. Вони також можуть додавати діалоги між персонажами, щоб увібрати більше виразності у свої оповідання.

Гра сприяє розвитку фантазії та уяви, розширює лексичну базу дітей, сприяє розвитку фокусу уваги на темі та логічно виражати свої думки. Також, вона стимулює вміння слухати та реагувати на оповіді інших учасників гри, сприяючи взаєморозумінню та відкриттю нових точок зору.

Додаткові аспекти, які доречно буде включити вихователям до гри:

1. Колективне створення історій:

- Діти можуть створювати історії в групах, де кожен учасник додає свій власний епізод до спільного сюжету, що сприятиме розвитку вміння працювати в команді, комунікації та координації дій.

2. Використання тематичних карток:
 - Крім загальних малюнків, можна включати тематичні картки, присвячені святам, подорожам, казковим персонажам, професіям тощо, що дозволить урізноманітнити гру та розширити знання за аспекти життя.
3. Візуальні підказки та реквізити:
 - Використання візуальних підказок, таких як фігурки тварин, предметів, іграшкові машини або ляльки, може додати більше інтерактивності в гру. Діти можуть використовувати ці підказки для ілюстрації своїх історій, що сприяє розвитку візуального мислення та уяви.
4. Розвиток емоційного інтелекту:
 - Під час гри можна запитувати дітей про емоції персонажів у їхніх історіях, що допоможе розвивати емоційний інтелект. Наприклад, «Як ти думаєш, як почувався персонаж у цій ситуації?» або «Що могло б зробити персонажа щасливішим?»
5. Інтеграція рухливих елементів:
 - Додавання рухливих елементів до гри, таких як пантоміма чи невеликі сценки, зробить процес більш динамічним і цікавим. Діти можуть виконувати рухи, які відображають події в їхніх історіях, що сприятиме розвитку моторних навичок та креативності.
6. Залучення батьків:
 - Гру проводять також і вдома, залучаючи батьків до процесу. Вихователі можуть давати рекомендації батькам щодо проведення «Мовленнєвої подорожі» вдома, що сприятиме підтримці мовленнєвої творчості дітей поза межами дитячого садка.
7. Рефлексія та обговорення:
 - Після завершення гри можна провести рефлексію, де діти обговорюють свої історії, що їм сподобалося

найбільше та які труднощі вони зустріли, що допоможе дітям усвідомити свої досягнення, обговорити нові ідеї та поділитися досвідом. Гра «Мовленнєва подорож» є багатофункціональним інструментом, що дозволяє не лише розвивати мовленнєві навички, але й сприяє загальному розвитку дитини, включаючи емоційний, соціальний та когнітивний аспекти. **2. Гра «Мовленнєва мозаїка»** спрямована на розвиток мовленнєвої творчості у дітей передшкільного віку шляхом створення власних історій або віршів за допомогою карток зі словами та фразами. Кожен учасник отримує картку зі словами або фразами, які можуть бути різноманітними за змістом та тематикою. Починаючи гру, перший гравець використовує свою картку, щоб розпочати історію або вірш, додаючи новий елемент до загального сюжету. Наприклад, якщо на картці написано «На горі», дитина може почати оповідання з таким початком: «На горі жила дівчинка на ім'я Ліза». Потім наступний гравець бере свою картку і додає нову фразу або слово, розширюючи сюжет. Гра триває до тих пір, поки усі учасники не використають всі свої картки і не завершать історію або вірш.

Корисні поради вихователям для проведення гри «Мовленнєва мозаїка» зазначимо в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Корисні поради вихователям для проведення гри «Мовленнєва мозаїка»

№	Аспект гри	Опис	Переваги
1.	Використання тематичних	Картки тематично розділені на категорії, такі	Допомагає дітям розширити свої знання

	карток	як природа, тварини, казки, подорожі тощо.	про різні теми та сприяє різноманітності в грі.
2.	Колективне створення історій	Гра може бути проведена у групах, де кожен учасник додає свою картку до спільного сюжету.	Розвиток навичок командної роботи, комунікації та координації дій між дітьми.
3.	Розвиток емоційного інтелекту	Обговорення емоцій та почуттів персонажів під час гри.	Діти навчаються ідентифікувати та висловлювати емоційні переживання, розвиваючи емпатію та соціальні навички.
4.	Інтеграція рухливих елементів	Діти можуть виконувати рухи або створювати сценки, що ілюструють їхню історію.	Підвищення динаміки гри, розвиток моторних навичок та креативності.
5.	Залучення батьків	Гру проводять звичайно і вдома, залучаючи батьків до процесу.	Підтримка розвитку мовленнєвої творчості дітей вдома, зміцнення сімейних зв'язків.
6.	Рефлексія та обговорення	Після завершення гри проводиться обговорення створених історій або віршів.	Діти усвідомлюють свої досягнення, діляться враженнями та аналізують нові ідеї.
7.	Використання ілюстрацій	Додатково можна використовувати картки з малюнками для створення більш візуального	Візуальні підказки сприяють розвитку уяви та асоціативного мислення.

	контенту.	
--	-----------	--

Гра «Мовленнєва мозаїка» сприяє розвитку уяви та креативності, розширює словниковий запас дітей, вчить їх концентруватися на темі та логічно презентувати свої погляди, розвиває навички співпраці та взаємодії, адже діти повинні слухати одне одного та враховувати внески кожного учасника для створення спільної історії чи вірша.

3. Гра «Мовленнєва відповідь» спрямована на розвиток у дітей передшкільного віку навичок логічного та послідовного висловлювання думок. Вихователь задає питання, на яке діти повинні відповісти якнайбільш розгорнуто та детально. Наприклад, якщо вихователь запитує: «Як виглядає твій улюблений персонаж з казки?», дитина може відповісти: «Мій улюблений персонаж – це принцеса. Вона має довге волосся, яке сяє на сонці. Вона завжди вдягнена у чарівну сукню з блискучих підвісок та корони на голові. У неї є добра усмішка та великі, яскраві очі, які завжди сяють радістю».

Головна мета гри – розвивати у дітей уміння детально описувати предмети, явища, події та почуття, а також вправляти їх у логічному мисленні та структуруванні висловлювань. Діти вчаться аналізувати та узагальнювати інформацію, що допомагає їм краще розуміти та виражати свої думки. Крім того, гра сприяє розвитку уяви та креативності, оскільки діти мають вигадати та описати різноманітні образи та ситуації.

Поради для вихователів:

1. Вибір питань: обирайте питання, які стимулюють дітей до розгорнутих відповідей. Питання повинні бути цікавими та близькими до досвіду дітей.
 - Приклад: «Розкажи про свою

улюблену іграшку. Якою вона є?» ◦ Приклад: «Що б ти робив, якби був супергероєм?»

2. Моделювання відповідей: на початку гри покажіть дітям приклади розгорнутих відповідей, що допоможе їм зрозуміти, як саме вони повинні відповідати. ◦ Приклад: «Як виглядає твій улюблений персонаж з казки? Мій улюблений персонаж – це принцеса. Вона має довге волосся, яке сяє на сонці...»
3. Залучення усіх дітей: прагніть залучити кожную дитину до гри, даючи їм можливість висловитися, що підвищить їхню впевненість у своїх мовленнєвих здібностях.
4. Підтримка та заохочення: хваліть дітей за їхні відповіді, особливо якщо вони старалися бути деталізованими та логічними, адже це буде їх мотивувати до подальших успіхів. ◦ Приклад: «Молодець, ти дуже детально описав свою улюблену іграшку!»
5. Корекція та допомога: якщо дитина має труднощі з відповіддю, допоможіть їй за допомогою навідних запитань або підказок, що сприятиме кращому розумінню завдання. ◦ Приклад: «Що ще ти можеш розказати про свою улюблену іграшку? Якого вона кольору?»
6. Інтерактивність: використовуйте наочні матеріали, такі як картинки чи іграшки, щоб заохотити дітей до гри. Вони можуть допомогти дітям уявити і детально описати предмети або персонажі.
7. Різноманітність тем: проводьте гру на різні теми, щоб підтримувати інтерес дітей та розвивати різні аспекти їхнього мислення і мовлення. ◦ Темі можуть включати: природу, тварин, сім'ю, свята, улюблені заняття тощо.

Гра «Мовленнєва відповідь» є ефективним засобом розвитку мовленнєвих навичок, логічного мислення та уяви у дітей передшкільного віку. Завдяки правильному підходу та підтримці з боку вихователя, діти зможуть досягти значних успіхів у своєму мовленнєвому розвитку.

4. Гра «Мовленнєва анімація» спрямована на розвиток у дітей передшкільного віку уміння створювати діалоги та використовувати різні стилі мовлення. Діти обирають персонажів з казок або інших улюблених історій та імпровізують діалоги між ними. Наприклад, дитина може грати роль принцеси, яка спілкується з драконом, або роль веселого клоуна, який розмовляє з ведмедем.

Головна мета гри – розвивати у дітей уміння створювати та виражати власні думки через діалоги, а також уміння варіювати мовні форми в залежності від ситуації та слухачів. Діти вчаться вживати виразне та відповідне мовлення в залежності від характеру та настрою свого персонажа. Вони також розвивають уяву та креативність, створюючи цікаві та живі діалоги. Гра допомагає дітям вчитися спілкуватися та відкрито заявляти про свої ідеї, а також розвиває їхню уміння слухати та реагувати на висловлювання інших. Крім того, вона сприяє розвитку соціальних навичок та сприйняття різноманітності стилів мовлення.

Поради для вихователів:

1. Вибір персонажів: допоможіть дітям обирати персонажів з улюблених казок, мультфільмів або історій, адже це може бути корисно для залучення їхньої уваги та інтересу до гри. ◦ Приклад: «Хто хоче бути принцесою, а хто драконом?»
2. Моделювання діалогів: на початку гри покажіть дітям приклади діалогів, щоб вони мали уявлення про те, як створювати та вести розмову між персонажами. ◦ Приклад: «Принцеса: Привіт, Драконе!»

Чому ти завжди сидиш у своїй печері? Дракон: Привіт, Принцесо! Мені подобається тут, бо тут тихо і спокійно.»

3. Залучення усіх дітей: заохочуйте кожну дитину брати участь у грі, даючи їм можливість вибрати персонажа та створити діалог.
 - Приклад: «Хто хоче бути наступним і створити свій діалог?»
4. Підтримка та заохочення: хваліть дітей за їхні зусилля та творчість у створенні діалогів, адже це допоможе їм відчувати впевненість у своїх мовленнєвих здібностях.
 - Приклад: «Молодці, ви дуже добре створили цікавий та веселий діалог!»
5. Корекція та допомога: якщо дитина має труднощі зі створенням діалогу, допоможіть їй за допомогою навідних запитань або підказок.
 - Приклад: «Що може сказати клоун ведмедеві, коли вони зустрічаються?»
6. Інтерактивність: використовуйте реквізити, маски або костюми, щоб діти могли краще вжитися в ролі своїх персонажів, що може допомогти їм більш яскраво виразити свої думки та почуття.
 - Приклад: Маски принцеси та дракона, костюми клоуна та ведмедя.
7. Різноманітність ситуацій: змінюйте теми та ситуації для діалогів, щоб підтримувати інтерес дітей та розвивати різні аспекти їхнього мислення і мовлення.
 - Теми можуть включати: пригоди в лісі, святкові події, вирішення проблем, зустрічі з іншими персонажами тощо.
8. Групова робота: заохочуйте дітей працювати в парах або невеликих групах для створення діалогів, що сприятиме розвитку командної роботи та взаємодії.
 - Приклад: «Об'єднайтеся в групи по два-три і створіть свій діалог».

Гра «Мовленнєва анімація» є чудовим інструментом для розвитку мовленнєвих, комунікативних та соціальних навиків у дітей дошкільного віку. Завдяки підтримці вихователя, діти зможуть розвинути свою уяву, креативність та впевненість у спілкуванні.

5. Гра «Мовленнєва вітальня» спрямована на розвиток у дітей уміння вести спілкування та виражати свої думки через вітання та короткі історії. Діти розігрують сцену вітальні, де одні виступають у ролі господарів, а інші – у ролі гостей. Гра дозволяє дітям відчувати себе у реальній ситуації спілкування та навчає їх адекватно реагувати на вітання та розповідати про себе.

Перед початком гри діти обирають свої ролі та готують короткі вітання та історії про себе. Наприклад, господар може вітати гостей та розповідати про те, що вони влаштували святкування, а гості можуть відповісти вітанням та розповісти, як їх звать та що вони люблять робити у вільний час.

Головна мета гри – покращувати вміння дітей висловлювати свої ідеї через мовлення, а також навчити їх адекватно реагувати на висловлювання інших. Гра сприяє розвитку у дітей соціальних навичок, таких як вміння встановлювати контакт з оточуючими та взаємодіяти з ними, а також вміння адаптувати своє мовлення до ситуації. Гра також сприяє розвитку у дітей уяви та креативності, оскільки вони можуть придумувати цікаві сценарії та діалоги для своїх виступів. «Мовленнєва вітальня» також сприяє розвитку вміння дітей слухати і сприймати висловлювання інших, водночас навчаючи їх бути уважними та ввічливими під час спілкування.

Поради для вихователів:

1. Вибір ролей: Допоможіть дітям обрати свої ролі та підготувати короткі вітання та історії про себе, що включає, до прикладу, обговорення характерів та особистостей їх персонажів. ○ Приклад:

«Ти будеш господарем, а ти – гостем. Що ти скажеш, коли прийдеш у гості?»»

2. Моделювання ситуацій: показуйте дітям приклади вітання та коротких історій, щоб вони розуміли, як вести розмову.
 - Приклад: «Господар: Привіт! Ласкаво просимо на наше святкування! Гість: Привіт! Мене звати Олександр, я люблю малювати у вільний час».
3. Залучення усіх дітей: заохочуйте кожну дитину брати участь у грі, надаючи їм можливість виступити в ролі як господаря, так і гостя. ○ Приклад: «Хто хоче бути наступним гостем?»
4. Підтримка та заохочення: хваліть дітей за їхні зусилля та творчість у створенні вітання та історій, адже це допоможе їм відчутти впевненість у своїх мовленнєвих здібностях. ○ Приклад: «Молодці, ви дуже добре розповіли про себе!»
5. Корекція та допомога: якщо дитина має труднощі зі створенням вітання або історії, допоможіть їй за допомогою навідних запитань або підказок. ○ Приклад: «Що ти любиш робити у вільний час?»
6. Інтерактивність: використовуйте реквізити, такі як меблі для вітальні, іграшкові посудини або інші предмети, щоб створити реалістичну атмосферу. ○ Приклад: Використовуйте іграшкові чашки для чаювання у вітальні.
7. Різноманітність сценаріїв: змінюйте теми та ситуації для віталень, щоб підтримувати інтерес дітей та розвивати різні аспекти їхнього мислення і мовлення. ○ Темі можуть включати: святкування дня народження, зустріч з новими друзями, родинні свята тощо.
8. Групова робота: заохочуйте дітей працювати в парах або невеликих групах для створення вітальних сценаріїв, адже це сприятиме

розвитку командної роботи та взаємодії. ◦ Приклад: «Об'єднайтеся в групи по два-три і створіть свою вітальну сцену».

Гра «Мовленнєва вітальня» може бути використана не лише у кімнаті ЗДО, а й вдома для розвитку мовленнєвих навичок та соціально-емоційного розвитку дитини. Батьки можуть допомагати дітям створювати сценарії та діалоги, заохочувати їх до відкритого спілкування та підтримувати у розвитку комунікативних навичок.

Гра «Мовленнєва вітальня» є ефективним інструментом для розвитку мовленнєвих, комунікативних та соціальних навичок у дітей передшкільного віку. Завдяки правильному підходу та підтримці з боку вихователя, діти зможуть розвинути свою уяву, креативність та впевненість у спілкуванні.

б. *Гра «Мовленнєва естафета»* є захоплюючим способом уміння будувати зв'язні висловлювання. Вона допомагає удосконалювати навички спілкування та сприяє формуванню уяви та креативності. Правила гри досить прості. Діти стоять у колі або у лінію. Перший учасник починає гру, називаючи слово чи фразу. Наступний учасник повинен повторити це слово чи фразу та додати своє. Таким чином, кожен учасник додає свою частину до історії або вірша, будуючи спільний текст. Гра триває доки не закінчатся слова або доки не буде сформовано повну історію чи вірш.

«Мовленнєва естафета» розвиває у дітей уміння виразно та послідовно висловлювати думки, навички логічного мислення та уваги. Вона також сприяє формуванню у дітей вміння слухати та реагувати на висловлювання інших. Гра може бути використана як в кімнаті дошкільного закладу, так і вдома для підвищення рівня мовленнєвої культури та розвитку мовленнєвих навичок у дітей.

7. **Гра «Мовленнєва рецензія»** допомагає дітям розвивати критичне мислення та вміння виражати свої думки відверто та виразно. Участь у цій грі допомагає дітям вчитися аналізувати різні аспекти предметів оцінки, формулювати власні враження та думки, вдосконалювати навички спілкування та розуміння власних почуттів. Правила гри є наступними: діти обирають предмет для рецензування (іграшку, книгу, фільм тощо) та готують коротку усну або писемну рецензію. Учасники можуть використовувати різні мовленнєві засоби, такі як прикметники, порівняння, аналогії, емоційні вислови та інші, щоб описати свої враження та оцінити обраний предмет.

Гра «Мовленнєва рецензія» допомагає гарно, правильно аргументувати свої думки, вдосконалювати мовленнєві навички та розвивати емоційний інтелект. Крім того, вона сприяє вихованню в учасників культури спілкування та поваги до думки інших.

8. **Гра «Мовленнєва кульбаба»** сприяє розвитку мовленнєвої творчості та уяви дітей, а також вдосконаленню їхнього навичок спілкування та спільної роботи в групі. Учасники гри спільно створюють велику «кульбабу» із словами, яка може представляти собою повну історію, розповідь або просто набір слів, що утворюють логічний зв'язок. Правила гри є наступними: кожен учасник додає одне слово до «кульбаби», починаючи з першого слова, яке задається вихователем або обране групою. Наприклад, перший учасник може почати історію словом «Була», наступний додасть «дівчинка», третій – «яка», і так далі, поки не буде створена повна розповідь. Гра розвиває у дітей вміння обирати слова для створення змістовних речень, допомагає вчитися послідовно висловлювати думки та стимулює творчу уяву. Крім того, вона сприяє розвитку співпраці та взаємодії в

групі, а також вчить дітей слухати та враховувати думки інших учасників.

9. **Гра «Мовленнєва магія»** – це захоплююча активність, що сприяє розвитку мовленнєвої творчості та уяви у дітей. Учасники отримують магічну паличку (як символ володіння мовою) і використовують її, щоб «заклясти» слова та створювати казкові історії або вірші. Правила гри є наступними: кожен учасник отримує можливість закликати слово, яке вони вважають важливим для створення казки або вірша. Наприклад, перший учасник може викликати слово «ліс», наступний – «принцеса», третій –

«чарівник» і так далі. Кожне нове слово додається до загального «заклинання», яке утворює основу для створення казкової історії.

Гра стимулює дітей до творчого мислення та уяви, а також допомагає розвивати навички розповіді та висловлювання думок. Крім того, вона сприяє вдосконаленню мовленнєвих навичок, таких як розширення словникового запасу та вміння використовувати мовні засоби для виразного висловлення.

10. **«Мовленнєва фантазія»** – у цій грі діти створюють власні казкові історії за допомогою «магічного» предмета, наприклад, кришталевої кулі. Кожна дитина отримує можливість тримати предмет у руках і викладати свою частину казки. Під час гри кожен учасник додає до історії свої ідеї та дії героїв, використовуючи різноманітні мовленнєві засоби та образи. Гра розвиває творчість, уяву та мовленнєві навички, а також навички співпраці та спілкування в групі.

Висновки до розділу 2

Задля вивчення та аналізу педагогічного досвіду з проблеми розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності дослідження ми провели бесіду з вихователем КЗДО №42 Баштан А. О. та вихователем КЗДО (ясла-садок) комбінованого типу №236 КМР Чирвою В.О. щодо питання. Досвід виховательок свідчить про значущість інтегрованих підходів і різноманітних ігрових методик у розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку. Вони обидві підкреслюють, що мовленнєві завдання повинні поєднуватися з іншими видами діяльності, такими як малювання, ліплення, музика та рухливі ігри, щоб створювати сприятливе середовище для вільного вираження думок та почуттів дітей, розвиваючи при цьому їхні мовленнєві навички.

Здійснивши аналіз чинних програм і БКДО з питання розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності, можемо стверджувати про те, що вони відображають сучасні тенденції у педагогіці та враховують важливі аспекти формування мовленнєвих вмінь. Чинні програми спрямовані на розвиток чіткості мовлення, фонематичного слуху,

артикуляції та інтонації, що є важливими складовими мовленнєвої компетентності. Вони враховують індивідуальні особливості кожної дитини та використовують ігрові методи для досягнення мети. Наприклад, завдання включають в себе вправи на збагачення словникового запасу, розвиток звукового сприйняття, роботу над правильною вимовою звуків та розвиток вміння виразно висловлювати свої думки та почуття. З урахуванням індивідуальних особливостей дітей можна створити сприятливі умови для їхнього розвитку, що дає змогу максимально розкрити потенціал кожної дитини в мовленнєвій сфері.

На основі аналізу педагогічного досвіду та чинних програм, а також БКДО щодо розвитку мовленнєвої творчості дошкільників в ігровій діяльності, ми розробили каталог ігор, спрямованих на стимулювання мовленнєвої творчості дітей цього віку через гру.

ВИСНОВКИ

У основі проведеного теоретичного аналізу наукових праць можемо зробити висновок, що розвиток мовленнєвої творчості у дітей передшкільного віку є нагальним питанням педагогіки. Досягнення результатів у цьому напрямку вимагає від вихователів глибокого розуміння особливостей мовленнєвого розвитку дітей та здатності створювати умови, які сприятимуть їхньому творчому самовираженню через мовлення в ігровій діяльності. Мовленнєва творчість дошкільнят – це здатність дітей цього віку застосовувати мову для створення нових, оригінальних висловлювань, яка вміщує в своє поняття вміння висловлювати власні думки, уявляти та розповідати історії, та взаємодіяти з іншими за допомогою мовлення.

До основних рис мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку відносимо такі як-от:

1. Спонтанність та безпосередність виразу. Діти передшкільного віку виявляють безпосередність у виразі своїх думок та почуттів, вони не обмежені стандартними мовними шаблонами та вільно експериментують з мовою.
2. Різноманітність використання мовних засобів. Діти активно використовують різні мовні засоби для вираження своїх думок: слова, речення, розповіді, пісні, загадки тощо.
3. Фантазія та уява. Мовленнєва творчість часто пов'язана з їхньою фантазією та уявою. Вони створюють унікальні образи та історії, що відображають їхнє сприйняття світу.

4. Ігровий характер. Багато мовленнєвих активностей пов'язані з іграми та рольовими іграми, де вони можуть вільно виражати свої почуття та емоції.
5. Емоційна насиченість. Мовленнєва творчість дітей часто виражається у сильних емоціях та почуттях, що додає їхнім висловлюванням особливу виразність.

Зокрема, ми виділили педагогічні умови розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності:

1. Створення сприятливого середовища у грі є ключовим для розвитку мовленнєвої творчості дітей такого віку, адже це дозволяє їм почуватися впевнено і безпечно, даючи змогу вільно експериментувати з мовою та виражати свої думки.
2. Щоб розвивати мовленнєву творчість важливо використовувати спеціальні ігрові матеріали: дитячі іграшки, книжки, пазлики і такі предмети, які спонукатимуть дітей виявляти активність у мовленні. Наприклад, кольорові м'які іграшки можуть стати об'єктом для опису, порівняння та розповіді історій. Книжки з цікавими ілюстраціями сприяють розвитку уяви та збільшенню запасу слів дітей. За допомогою пазлів розвивається логічне мислення та мовленнєва пам'ять.
3. Для стимулювання мовленнєвої творчості у дітей дошкільного віку корисно організовувати різноманітні мовні ігри та вправи. Вони сприяють активному застосуванню мови, поліпшенню мовленнєвих навичок і збагачення лексики. «Естафети слів» – це завдання, які мотивують дітей швидко і чітко висловлювати свої думки.
4. Стимулювання творчого мислення та експерименти з мовою є ємним інструментом розвитку мовлення у дошкільника.
5. Підтримка самовираження та самореалізації є важливою для

розвитку мовленнєвої творчості у дошкільнят і передбачає створення такого середовища, де діти зможуть вільно виражати ідеї, навіть якщо вони не відповідають загальноприйнятим нормам.

Отже, завдяки створенню сприятливого середовища та комплексу різних методів та прийомів розвитку мовленнєвої творчості в ігровій діяльності допомагає дітям передшкільного віку розвивати свою мовленнєву творчість та готує їх до подальшого навчання та життя.

Задля вивчення та аналізу педагогічного досвіду з проблеми розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності дослідження ми провели бесіду з вихователем КЗДО №42 Баштан А. О. та вихователем КЗДО (ясла-садок) комбінованого типу №236 КМР Чирвою В.О. щодо питання. Досвід виховательок свідчить про значущість інтегрованих підходів і різноманітних ігрових методик у розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку. Вони обидві підкреслюють, що мовленнєві завдання повинні поєднуватися з іншими видами діяльності, такими як малювання, ліплення, музика та рухливі ігри, щоб створювати сприятливе середовище для вільного вираження думок та почуттів дітей, розвиваючи при цьому їхні мовленнєві навички.

Здійснивши аналіз чинних програм і БКДО з питання розвитку мовленнєвої творчості дітей передшкільного віку в ігровій діяльності, можемо стверджувати про те, що вони відображають сучасні тенденції у педагогіці та враховують важливі аспекти формування мовленнєвих вмінь. Чинні програми спрямовані на розвиток чіткості мовлення, фонематичного слуху, артикуляції та інтонації, що є важливими складовими мовленнєвої компетентності. Вони враховують індивідуальні особливості кожної дитини та використовують ігрові методи для досягнення мети. Наприклад, завдання включають в себе вправи на збагачення словникового запасу, розвиток

звукового сприйняття, роботу над правильною вимовою звуків та розвиток вміння виразно висловлювати свої думки та почуття. З урахуванням індивідуальних особливостей дітей можна створити зручне середовище для прогресу, що дає змогу максимально розкрити потенціал кожної дитини в мовленнєвій сфері.

На основі аналізу педагогічного досвіду та чинних програм, а також БКДО щодо розвитку мовленнєвої творчості дітей в ігровій діяльності, ми розробили каталог ігор, спрямованих на стимулювання мовленнєвої творчості дітей цього віку через гру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В., Кононко О. Л. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років. Нова програма. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.
2. Алексеєнко-Лемовська Л.В. Розвиток творчості в дітей середнього дошкільного віку в театральній-ігровій діяльності. *Дошкільна освіта*. Київ: Академія, 2018. № 1(19). 231 с.
3. Аніщук А. М. Дошкільна лінгводидактика: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і переробл. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 317 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
5. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ, Фенікс, 2014. 200 с.
6. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2022. 216 с.
7. Богуш А. М., Гавриш Н.В. Вчимося складати розповіді: навчання дітей п'ятого року життя розповідання за сюжетними картинками. Київ: Генеза, 2016. 32 с.
8. Богуш А. М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах. Київ: Слово, 2010. 304 с.
9. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. Київ: Слово, 2004. 376 с.
10. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 304 с.
11. Боклащук Н. Д. Формування зв'язного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку. Дошкільний навчальний заклад. Київ, 2012. С. 20.

12. Брежнєва О. Г. Формування пізнавальної активності у старших дошкільників. *Дошкільне виховання*. 2018. № 2. С. 12-14.
13. Вашуленко О. Особливості методичного апарату підручників з рідної мови. *Початкова школа*. Київ: Академія, 2017. №1. 276 с.
14. Гаврилюк М. Сторінками весни: дидактичні та методичні матеріали для розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Дитячий садок. Мистецтво*. Київ: Академвидав, 2018. № 5. 167 с.
15. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєво-творчої діяльності в дошкільному віці: монографія. Донецьк: Лебедь, 2001. 218 с.
16. Гавриш Н. Розвиток мовлення: розв'язуємо актуальні проблеми. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. Київ: Академія, 2019. № 3. 156 с.
17. Гончаренко А. М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників: навч.-метод. посіб. Київ: Світич, 2019. 160 с.
18. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
19. Єнгаличева І. В. Креативний розвиток дітей дошкільного віку засобами театралізованих ігор. *Науковий вісник Ужгородського університету*: серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород: Видавництво УЖНУ «Говерла», 2015. Вип. 36. 234 с.
20. Іванова В. Словесна творчість дітей дошкільного віку як педагогічна проблема: *збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Умань: УДПУ, 2022. Вип.1. 198 с.
21. Іщенко Л. Розвиток мовленнєвої творчості дітей дошкільного віку. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Київ, 2012. № 41. С. 139-144.
22. Калмикова Л. О. Психологія розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07. Київ, 2011. 462 с.
23. Каньоса Н. Г. Теорія та технології розвитку дитячої художньої творчості дошкільників: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2015. 188 с.

24. Кравцова І. А. Розвиток мовленнєвих здібностей молодших школярів у театральній-ігровій діяльності. Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць. Кривий Ріг: КДПУ, 2006. Вип. 14. С. 378-383.
25. Крутій К. Сучасне заняття та освітні ситуації. *Дошкільне виховання*. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. №9. 179 с.
26. Кудикіна Н. Психологія та педагогіка гри. *Відкритий урок*. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006. № 5-6. С. 32-36.
27. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкільця: У 3-х частинах. Ч.2: Навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.
28. Лесіна Т.М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до розвитку соціальних умінь і навичок у дітей передшкільного віку: монографія. Ізмаїл, 2018. 326 с.
29. Логвинчук С. Мовленнєва компетенція – засобами гри: досвід. *Дошкільне виховання*. Київ: Академія, 2016. № 2. С. 11-15.
30. Луцан Н. І. Розвиток зв'язного мовлення дошкільника в мовленнєво-ігровій діяльності: лінгводидактичний аспект. *Наука і освіта*. Київ, 2014. № 10. С. 119-122.
31. Луценко І. Спілкуємося на рівних: організація комунікативномовленнєвої діяльності дошкільнят на засадах дитиноцентризму. *Дошкільне виховання*. Київ: Академвидав, 2015. № 1. 218 с.
32. Люблінська Г. О. Дитяча психологія. Київ: Вища школа, 1974. С. 300-304.
33. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2008. 432 с.
34. Паласевич І. Дошкільна лінгводидактика. Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2016. 108 с.
35. Паласевич І. Л., Семенюк В. І. Мовленнєво-творча діяльність дітей старшого дошкільного віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 79. Т. 2. Київ: Гельветика, 2021. С. 30-

- 34.
36. Піроженко Т. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі: поради до освітньої лінії. *Дошкільне виховання*. Київ, 2012. С. 32.
37. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини: монографія. Київ: Нора-Принт, 2002. 311 с.
38. Савчин О. М. Роль внутрішнього мовлення у комунікативномовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. Миколаїв, 2015. № 2. С. 157.
39. Скрипник Н. І. Психолого-педагогічні засади виховання гуманних взаємостосунків у дітей старшого дошкільного віку: монографія. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2012. 153 с.
40. Тур Л. В. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників. Харків: ВГ «Основа», 2016. 167 с.